

ΑΝΑΠΛΟΥΣ

ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ & ΜΟΡΦΩΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

Κριτική Στρατή Τσίρκα

«Γί' Αλεξανδρινό γράφει Αλεξανδρινός». Η ιδιότητά μου αυτή δικαιολογεί κάπως την τόλμη να παρουσιάσω με λίγα λόγια τον Γιάννη Μαγκανάρη και τη ζωγραφική του. Όταν, ύστερα από την απελευθέρωση και τα Δεκεμβριανά, γύρισε στην Αίγυπτο, αυτός ο τόσο νέος καλλιτέχνης έδειχνε μιά εκπληκτική αυτοσυγκράτηση, μιά σπάνια ήρεμία. Την εξήγηση τη βρήκαμε μόλις έκαμε την πρώτη του έκθεση. Ο μεγάλος δάσκαλός του, ο Παρθένης, πού κατά σύμπτωση είχε κι εκείνος γεννηθεί στην Αλεξάνδρεια, πολλά του είχε μάθει με τό έργο και τό παράδειγμά του.

Στην νέα του εργασία, ύστερα από τριάντα περίπου χρόνια, υπάρχουν πάντα τά διδάγματα του Παρθένη: ταλέντο σημαίνει πάνω απ' όλα ήθος δημιουργικό· λιτό ύλικό, ύψηλές ιδέες· προσήλωση στο πνεύμα και φυσικό περιβάλλον της Ελλάδας. Τώρα όμως ο Μαγκανάρης έχει φτάσει σε μιά δική του, προσωπική αντίληψη της ζωγραφικής. Πέρασε βέβαια πρώτα από πολλές δοκιμασίες, αλλά τη ζωή, όπως κι ο δάσκαλός του, δέν τη φοβήθηκε· την προκάλεσε και την πάλαιψε. Φοβήθηκε όμως την Τέχνη. Έμπρός στην ατέλειωτη παρέλαση ρευμάτων και Σχολών στάθηκε όλος δέος και προσοχή. Ωφελήθηκε απ' όλα, δέν ακολούθησε κανένα. Αυτή ή φωτεινή λιτότητα, ή γαλήνια ισορρόπηση του δραματικού, είναι δικές του κατακτήσεις από τότε πού ακόνιζε τά ήθικά και πνευματικά του όπλα πάνω στους αντίξοους βράχους της πραγματικότητας.

Πέτρες, νερά και σύννεφα είναι γιά τό Μαγκανάρη τά κεφαλαία ενός κώδικα, πού καταγράφει την πορεία του ανθρώπου πάνω στη γή, σημεία φυγής και στήριξης σε μιά προοπτική πού διαρκώς αλλάζει με την παρέμβαση της τέταρτης διάστασης: του χρόνου. Αυτός καταργεί τά περιγράμματα, σβήνει τίς λεπτομέρειες, στραγγίζει απαλαίνοντας τό χρώμα. Με την όριζόντια κίνηση μιās πλατιάς, αλλά διάφανης πινελιάς, από άχνό κι ασκητικό στή λιτότητά του χρώμα, υποβάλλεται ό χρόνος, πού κομματιάζει τό χώρο σ' επίπεδα τάσεων και τόνων συμπληρωματικών. Στην πάλη χρόνου και χώρου τό αντικείμενο έπιζει, πέτρα, νερό ή σύννεφο, συμπυκνώνοντας τά δυό στοιχεία σε δραματική ανθρώπινη στιγμή. Τά μαύρα και άδρά περιγράμματα στους πίνακές του άλλοτε, τώρα έχουν καταργηθεί. Ένα άσπρο φόντο, ένα στυγερό χάος καλύπτει όσα κομμάτια του πίνακα δέν καταλαμβάνει τό αντικείμενο-στιγμή, γιά νά σημαίνει την παρουσία του άέναου, πού μέσα του αναπλάθεται αδιάκοπα ή ανθρώπινη ιστορία.

Κάποτε, στοιχεία του μαύρου εκείνου περιγράμματος, άχνές τώρα μονοκοντυλιές άραμπέσκου, πάλλονται σε συμπλέγματα σωμάτων, σε ρίγη επιφάνειας νερών, σ' αναδιπλώματα συννέφων. Όταν όμως τό παρόν γίνεται έπιτακτικό, όπως στο μεγάλο πίνακα της Κύπρου, τό μαύρο συσσωρεύεται στο καρβουνιασμένο δέντρο, στον μαύρο ήλιο-βόμβα, στον καπνιασμένο άσπρότοιχο. Καί, φυσικά, όταν οί όγκοι φαίνονται άνολοκλήρωτοι, δέν είναι άνθρωποι πού γίνονται πέτρες· είναι πέτρες πού γίνονται άνθρωποι. Μιά σύγχρονη προϊστορία.

1.1.1975

Στρατής Τσίρκας